

## ДОСВІД ПОЛЬЩІ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Досліджено шляхи Польщі до Європейського Союзу. Розкрито процес інтеграції основних сфер функціонування держави і громадянського суспільства Польщі саме напередодні її вступу до ЄС, проблеми, що постали з поверненням до демократії, реформуванням економіки та приведенням її галузей до сучасних ринкових стандартів. Проаналізовано взаємодію держави, недержавних організацій і громадянського суспільства Польщі з європейськими країнами після набуття членства в Союзі. Порівнюючи ситуацію в основних сферах Польщі з ситуацією в Україні, висловлено міркування, що з досвіду Польщі може перейняти Україна для інтегрування в ЄС. Обґрунтовано наскільки Україна підготовлена до цього процесу. Запропоновано заходи щодо успішного просування України до ЄС.

**Ключові слова:** інтеграція, Європейський Союз, досвід Польщі, проблеми, перспективи.

Інтеграція України до Європейського Союзу – надзвичайно складний і достатньо тривалий процес. В сьогоденних умовах євроінтеграційні прагнення України, з погляду часу не є сприятливими. Реалізації намірів нашої країни заважають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Зовнішні пов'язані з тим, що сучасний стан ЄС переживає інтенсивне кількісне і не завжди якісне поповнення завдяки постсоціалістичним країнам. Внутрішні чинники виражаються у протиставленні всередині владних структур, глибокій економічній кризі, відсутності ефективних економічних і інституційних реформ. Окремі аспекти цих проблем аналізували відомі українські вчені В. Копійка, Л. Масловська, В. Муравйов, В. Чужиков, В. Шинкар та інші. Але науковці України недостатньо вивчили досвід інших країн щодо інтегрування в Європейський Союз.

Проте, щоб цей інтеграційний процес, про який говориться відбувався ефективно, варто подивитися, як наші сусіди здійснили це. І в цьому аспекті найбільш прийнятним для України, безсумнівно, є досвід Польщі. Адже за всіма параметрами Польща найбільш схожа на Україну з усіх держав Центрально-Східної Європи, які не так давно стали членами Союзу. Період активної роботи Польщі з Європейським Союзом розпочався в 1991 р., з прийняттям Угоди про асоційоване членство і тривав до 2004 р. – дати прийняття Польщі до ЄС. Питання про асоціацію Україна – ЄС було розглянуто лише в поточному 2010 р. Зрозуміло, що шлях української держави до членства в Союзі буде тривалим і непростим.

У таких умовах можна говорити лише про можливі варіанти вирішення питання інтеграції.

**Мета дослідження** – розкрити рух Польщі до ЄС, ефективність її політики та дій. Порівняти ситуацію в Україні з ситуацією в Польщі в основних сферах життя за 8-10 років до вступу в Європейський Союз, виокремити, що може перейняти Україна для результативної політики інтеграції.

Відомо, що пристосування Польщі до Європейських стандартів почалося з січня 1993 р. – дати прийняття "Плану дій" і тривало до травня 2004 р.

<sup>1</sup> Наук. керівник: проф. Ян Кубік – Інститут філософії і соціології Польської Академії наук, Польща

– дати фактичного набуття нею повноправного члена ЄС. Аналогічний "План дій" між Україною і Євросоюзом було прийнято 30 грудня 2005 р. Саме ці періоди і є найбільш об'єктивно прийнятні для порівняння.

Україна і Польща, як сусіди, історично тісно пов'язані і це дає підстави і можливості аналізувати трансформацію інтеграційних процесів політичного, соціально-економічного життя в ці періоди, розглянути як формувалось громадянське суспільство в просуванні Польщі до ЄС. Загалом в обох країнах подібний державний устрій, майже ідентичні форми влади, багато в чому схожі економіки, культура й суспільне життя.

Перші неформальні контакти між Європейським Союзом і Польщею розпочалися 25 липня 1989 р., коли до Варшави прибула делегація Європейської комісії. На засіданні йшлося про підписання договору про асоційоване членство, укладення митного союзу з ЄС, організацію колективної безпеки та інші питання, запропоновані польською стороною. Тоді Польща формально була членом Варшавського Договору та членом Ради Економічної взаємодопомоги і об'єктивно найкращим рішенням Комісії, було продовжити співпрацю лише зі запровадження зони вільної торгівлі. Але консультації і робочі зустрічі з питань подальшої взаємодії продовжувалися. Переслідуючи завдання якнайшвидше стати членом Європейського Союзу, Польща визначила основні пріоритети і наполягала на їх розгляді ЄС. Це насамперед:

- укласти митний союз, який передбачав би відміну мит та імпортих квот на всі товари країн-учасниць;
- створити ефективну ринкову економіку на аспектах, які передбачають взаємний інтерес в конкретних галузях;
- досягти вільного руху капіталу та робочої сили в межах ЄС;
- добитись створення єдиного валютного союзу;
- увійти в єдину оборонно-безпекову систему.

Активні дискусії велись навколо досягнення компромісів у політичній і економічній сферах, фінансового протоколу, що встановлював структуру допомоги Польщі з боку ЄС, відкриття для польських товарів ринків Союзу, експорту "вразливих" товарів, тобто сільськогосподарської продукції, сталі, вугілля, текстилю. Угоду про асоційоване членство між Польщею і ЄС було підписано сторонами 16 грудня 1991 р., яка свідчила про співпрацю упродовж наступних десяти років, і набирала чинності лише з 1 лютого 1994 р.

За цей час Польща зобов'язувалась розробити "Програму дій", яка й започаткувала напружену роботу державних та урядових структур, суспільства, церкви, інших недержавних, громадських організацій, профспілок. У стислі терміни десятиліття відведене "Програмою дій" було розділене Польщею на п'ять окремих етапів з детальним визначенням обсягів роботи у кожній сфері. До розроблення стратегії модернізації суспільства і економіки було запрошено консультантів з країн ЄС, залучено науковців, профспілки, проводились наукові і громадські слухання, дискусії. Уряд виділив для цієї роботи значні кошти. Сподівання які Польща пов'язувала з Угодою в галузі економіки повністю справдилися: торгівля переорієнтувалася на ринки ЄС, у Польщу надійшов закордонний капітал, а разом з ним і сучасні технології.

Проявилися і негативні тенденції: зросло безробіття, імпорту переважав над експортом, зупинилось багато виробництв. План "шокової терапії"

передбачав застосування непопулярних дій та тимчасовий спад виробництва і зниження рівня життя людей, але це не лякало польське суспільство, як і партнерів із Євросоюзу.

Виважена і стабільна зовнішня і внутрішня політика Польщі в цей час не викликала сумнівів і недовіри розвинених європейських держав. Німеччина від початку трансформації стала промоутером польських інтересів в Європі, головним чином у процесі інтеграції і першою уклала низку угод про добросусідство, співпрацю і фінансову допомогу.

Приклад Німеччини підтримали Франція і Данія, які також уклали угоду про технічну і фінансову допомогу Польщі. У другій половині 1994 р., коли Німеччина головувала в ЄС, влучно висловився міністр закордонних справ Німеччини Клаус Кінкель, переконуючи голів держав Союзу: "Європа, якої ми прагнемо, не може бути побудована без реформаторських країн Центральної і Східної Європи. Не буде добре на Заході, якщо не буде добре на Сході" [9, с. 47]. Щоб побачити загалом вагомість фінансової допомоги на підтримку національної стратегії підготовки до членства, свідчать такі дані.

У 1990-1994 рр. увесь бюджет програми PHARE становив 4,2 млрд єкю, з яких 1011 млн отримала Польща. Якщо проаналізувати це за роками, то в 1990 р. Польща отримала 180,8 млн єкю, в 1991 р. – 197 млн, у 1992 р. – 200 млн, у 1993 р. – 224 млн, у 1994 р. – 208,8 млн [5, с. 71]. До кінця 1999 р. Польща отримала від PHARE 2 млрд євро, в 2000-2001 р. ще 1 млрд євро [6, с. 69]. Загалом, західна допомога для Польщі в 90-х роках становила 4,9 млрд євро. З одного боку, це багато, хоча порівняно з трансфертами ЄС на розвиток у Іспанії, Греції, Португалії й Ірландії, що становили 82,7 млрд, або з трансфертами ФРН у 1990-2000 роках на колишню НДР – 877,9 млрд – це не так і багато [11, с. 49].

У 1994-96 рр., відповідно до "Плану дій", більшість внесків ЄС польським урядом вкладались у великі інфраструктурні проекти: розвиток мережі телекомунікацій, розширення сектору енергетики, розвиток сільськогосподарства, органів управління й судової системи держави.

У травні 1995 р. Європейським Союзом була прийнята *"Білу Книгу. Приготування асоційованих членів Центральної й Східної Європи до інтеграції з Внутрішнім Ринком Європейського Союзу"*. Цей документ було спрямовано на виконання трьох істотних функцій: 1) представляв законодавчі засоби для чіткого функціонування внутрішнього ринку, 2) підкреслював значення адміністративних структур для втілення в життя юридичних актів, що стосуються Спільного Ринку, 3) показував можливості кращого використання засобів із фонду PHARE.

"Книга" була дуже потрібна Польщі, як і іншим країнам, що були кандидатами на вступ до ЄС і хотіли швидше пристосувати своє законодавство до законодавства Союзу.

Але керівництво Польщі піддало різкій критиці документ за надмірні вимоги до країн-кандидатів, відсутність чітких орієнтирів вступу в ЄС, доступу до ринків праці та сільськогосподарства. На той час ЄС мав досить своїх проблем і по-різному відтермінував чергове розширення Союзу, давши сигнал, що наступні розмови з цих проблем відновляться в лютому

1998 р. Це не влаштувало Польщу. Президент О. Квасневській, уряд країни шукали можливостей наблизити розгляд польських питань в Євросоюзі. В підтримку лідерів країни виступили керівники США, Великобританії, інші впливові політики, лідери провідних країн членів ЄС.

У 1996 р. Варшаву відвідали канцлер Німеччини Г. Коль, а згодом і Президент Франції Ж. Ширак. Акцентуючи увагу на вступі Польщі у НАТО впливові політики однозначно висловились і за приєднання польської держави до ЄС не пізніше 2000 р. У квітні 1996 р. Єврокомісія спрямувала у Варшаву 160-сторінкову анкету, де було кількасот питань, що стосувалися 23 галузей. Відповіді повинні були дати Комісії повну картину справ у Польщі. Повний пакет відповідей, який складався з 26 томів Рада міністрів Польщі затвердила уже 15 липня цього ж року, продемонструвавши високу фаховість і відповідальність.

У 1997-2000 рр. у структурах ЄС було розглянуто такі важливі для Польщі документи, як "Партнерство заради членства", "Національна Програма Підготовки до Членства". Від квітня 1998 р. до листопада 1999 р. розглядався так званий скринінг – процес чергового перегляду відповідності законодавства Польщі європейському, що обіймав 31 сферу. Загалом переговори тривали до червня 2000 р. і залишили частково не вирішеними проблеми в сільському господарстві, вугільній промисловості, фармацевтичній галузі, охорони довкілля. У березні 1999 р. Польща стала членом НАТО, що гарантувало безпеку інвестицій в її економіку і підвищило рівень довіри до Польщі інших країн. У 1991 р. Німеччина інвестувала в розвиток Польщі 6,1 млрд дол., Франція – 3,9 млрд дол.

За роки, що ми розглядаємо відбулося десятки самітів, засідань Єврокомісій, на яких обговорювали питання інтеграції Польщі в ЄС, були помилки, вносились корективи у двосторонні відносини, однак це не стало на заваді її вступу до співтовариства в травні 2004 р.

Політико-економічні відносини між Україною і Європейським Союзом пройшли складний шлях від країни з перехідною економікою до отримання від ЄС в грудні 2005 р. статусу країни з ринковою економікою. У період 2005-2008 рр. основним документом співпраці між Україною і Союзом був План дій, який передбачав досягнення нашою країною за цей час певних пріоритетів. Основним із них було забезпечення демократії та верховенства права, незалежної судової влади, ефективної боротьби з корупцією, забезпечення прав людини та основних свобод, розвиток громадянського суспільства. В галузі економіки та соціальної сфери це: створення ефективної ринкової економіки, покращення інвестиційного клімату, збільшення зайнятості населення та зниження бідності, підвищення безпеки продуктів харчування, заходи покращення екології, навколишнього середовища. "Планом дій" передбачалось наблизити українське суспільство до вимог і стандартів, чинних у країнах ЄС. Перед Україною постали ті ж завдання, до вирішення яких Польща приступила в 1991 р.

У ході саміту Україна – ЄС, що відбувся у Парижі у вересні 2008 р., було позитивно оцінено кроки, зроблені нашою країною на шляху до європейського співтовариства, насамперед у забезпеченні свободи преси, міжна-

ціональної злагоди, побудови громадянського суспільства, та підписано спільну Декларацію, у якій зафіксовано "Угоду про асоціацію, визнання України європейською державою".

Ці документи відкривали Україні шлях до прийняття цілої низки меморандумів, а саме: про співпрацю між окремими галузями; приєднання до 7-мої рамкової програми ЄС із науки і технологій; плану дій з технічної допомоги; адаптація національного законодавства та ін. Розпочався діалог про можливість безвізового простору для громадян України. Саміт "Україна – Європейське співтовариство", який відбувся у Києві 4 грудня 2009 р. у прийнятій Європейською комісією Декларації відзначив певний прогрес лише у співпраці в сферах авіації і торгівлі. Задекларовано, що завдання для більш активної взаємодії, на черговий термін мають бути деталізовані у проєкті Угоди про асоціацію "Україна – ЄС", яку передбачено розглянути у поточному 2010 р.

Європейський Союз, зважаючи на проблеми, що виникли з чисельним розширенням Союзу внаслідок не зовсім готових до цього країн, буде прискіпливо ставитись до розгляду нових кандидатів. Перед Україною постане дуже нелегке завдання в здійсненні політичних і економічних реформ, щоб стати привабливим претендентом.

Прагнення України щодо вступу до ЄС потребує поглибленого аналізу й порівняння стану демократії, законодавчо-правових, економічних, соціальних та інших вимірів нашої країни з параметрами ЄС, а також оцінки їхньої відповідності Євроінтеграційним процесам. У стислі терміни, як свого часу зробила це Польща, необхідно підготувати своє бачення стратегії розвитку українського суспільства, продемонструвати прогрес у вирішенні проблем, яким приділяли увагу ЄС на Саміті в Києві.

Якщо говорити про політичну сферу функціонування держави, то між нашими країнами простежено чимало відмінностей. Демократія у Польщі в 1994-2004 рр., за оцінкою Європейської Комісії, була сталою. Нормально працював Парламент і Уряд, не порушувалася свобода слова, дотримувалися права громадян і права меншин. Влада ж в Україні повністю відсторонена від народу, непідзвітна і неконтрольована. Через політичні інтриги в 2005-2006 рр. не працював Конституційний Суд. Упродовж місяців триває криза Вищого Адміністративного Суду України. Відсутність дієздатного Парламенту, керівників провідних міністерств, натомість постійні конфлікти між найвищими посадовими особами та відсутність скоординованих дій у сфері зовнішньої політики віддаляють Україну від Євросоюзу. Загальноновизнаною є думка, що українська влада не готова жити та управляти країною за європейськими нормами і стандартами. Команда, що прийшла до влади у 2004 р. не змогла ефективно конвертувати велику довіру громадян та підтримку з боку ЄС у глибокий системний прогрес на європейському просторі.

Дослідження, які виконав Інститут соціології Національної академії наук України, підтверджують, що інтеграція України в Європу хоч і не має достатньої підтримки серед населення, але має тенденцію до зростання. Якщо у 2006 р. близько 56 % опитаних продемонстрували орієнтацію на той соціокультурний простір, в якому Україна перебувала до здобуття незалежності.

ті, то у 2009 р. – уже 42 %. Якщо у 2006 р. переважно позитивно ставились до вступу України в Європейський Союз 44 % опитаних, то у 2008 р. – уже понад 57 %. Про те, що бажання приєднатись до Європейського Союзу не є принциповим переконанням, принциповою позицією, свідчить і те, що серед тих, хто позитивно ставиться до вступу України в Євросоюз, 46,4 % опитаних підтримують і приєднання до Єдиного Економічного Простору (2006 р. їх було 48,5 %) [3, с. 35].

У Польщі, внаслідок референдуму, в травні 2003 р. 87,45 % поляків висловилися за приєднання до Європейського Союзу [10, с. 10].

Несприятливою є в Україні ситуація з інвестиційною політикою, створенням ефективної ринкової економіки, розвитком малого і середнього бізнесу. В Україні відсутній Податковий Кодекс, обтяжлива система оподаткування. Євросоюз у своїх офіційних документах, привертав увагу до невизначеності прав інвесторів, адміністративний і податковий тиск, зміну правил для власників інвестицій.

Далеко не всі проблеми агропромислового комплексу України вирішують належно. Співпраця з ЄС обмежується постачанням обмеженого кола продуктів (олія, мед, фрукти, овочі, зерно). Країною не вжила заходів зі забезпечення експорту м'ясо-молочних продуктів, риби, системи контролю їхньої якості, подібної до тієї, що діє в Євросоюзі.

Занепокоєння у країн Європейського Союзу викликає проблема знищення надлишків українського озброєння, незадовільне виконання плану ліквідації запасів минулих десятиліть, несприйняття більшою частиною українців вступу до оборонного союзу НАТО.

У контексті Лісабонської стратегії велику увагу в межах ЄС-25 приділено модернізації програм соціального захисту, зниженню рівня безробіття. Соціальні параметри розвитку України і країн ЄС свідчать про якісну різницю стандартів життя їхнього населення. Наприклад, близько чверті громадян України перебувають за межею бідності. Водночас соціальне розшарування має разючі масштаби. Зберігається критичне співвідношення доходів найбільш багатих і найбільш бідних громадян – 30:1 (у країнах ЄС ця пропорція становить – 5,7:1,0). За визначенням Євросоюзу, мінімальна заробітна плата повинна містити 2,0-2,5 прожиткових мінімуми і не може бути меншою 900 євро в місяць. У більшості європейських країн вона становить 35-40 % від середньої зарплати [7, с. 6].

Не покращується стан справ у сфері боротьби із корупцією, забезпеченні незалежності судової влади. Україна посіла 118 місце в рейтингу корумпованості, опублікованому всесвітньою коаліцією із протидії корупції "Трансперенсі Інтернешнл". У дослідженні наведено рейтинг 180 держав за рівнем несприйняття корупції в державних секторах. Це дослідження охоплює дані за останні два роки. – 2006 і 2007 рр. [4, с. 1].

Як для Польщі 12 років тому, так і для України у 2006 р. і тепер важливим залишається питання екології. Загрозою безпеці та екологічному добробуту населення нашої країни та сусідніх держав залишається аварійне укріплення четвертого блоку Чорнобильської атомної електростанції, склади боєприпасів, отрутохімікатів. Головним недоліком є недостатня стимулювальна роль у заохоченні суб'єктів господарювання здійснювати природоохо-

ронне інвестування. Сьогодні ми маємо серйозні екологічні проблеми на заході України з гігантами хімічної промисловості у минулому в містах Калуші, Стебнику, Новому Роздолі, Яворові, що не може не турбувати Європу. На потреби з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС Україна витратила в 1992-2005 рр. 7,35 млрд дол. США, а як оцінюють українські фахівці, сумарні економічні збитки для України до 2015 р. становитимуть 179 млрд дол. США [1]. У Польщі, на відміну від України, діє відпрацьована система екологічного оподаткування, сертифікації, страхування, маржування тощо. В Україні ж, за словами голови Рахункової палати В. Симоненка, 60 % коштів державних цільових екологічних програм використовують неефективно, або розкрадають [2, с. 4].

**Висновки.** Процес інтеграції Польщі до Європейського Союзу був успішним завдяки демонструванню нею послідовних і наполегливих дій, незалежно хто очолював уряд чи був президентом країни. Приєднання до ЄС стало можливим завдяки прогресивним поглядам громадянського суспільства, церкви, профспілок, інших недержавних організацій на євроінтеграцію. Важливим чинником стало сприяння провідних країн ЄС і насамперед Німеччини і Франції. Щоб досягти оптимізації відносин із Європейським Союзом, Україна повинна, по-перше: добре засвоїти досвід країн Центральної Європи і Балтії, особливо Польщі, яка впевнено проводила переговори про вступ до ЄС, оперативно вирішувала внутрішні соціально-економічні проблеми; по-друге: нове українське державне керівництво має чітко задекларувати незмінність зовнішньо-політичного курсу на євроінтеграцію, проводити відкриті, прозору і зрозумілу для своїх громадян і світу інтеграційну політику, сповідувати європейські норми і стандарти життя; по-третє: розробити чітку програму дій уряду з виконання угоди про асоціацію Україна – ЄС і механізми її реалізації.

Варто пам'ятати, що ефективність виконання взятих на себе зобов'язань є своєрідним індикатором для Європейського Союзу.

## Література

1. Дані зі сторінки. [Електронний ресурс]. – Доступний з [http://www.ukraine.fi/ukr/news\\_2006\\_chernobyl.html](http://www.ukraine.fi/ukr/news_2006_chernobyl.html).
2. 3 офіційних джерел. Кошти використані, а ефекту – мінімум // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 190. – С. 4.
3. НАН України. Інститут соціології. Соціокультурна динаміка політичних регіонів України // Вісник. – К., 2008. – № 2. – С. 35.
4. Новини. У боротьбі з корупцією перемагає корупція // Голос України. – 2007. – № 174. – С. 1.
5. Суйковська С. Живкі А. Значення програми PHARE... // Персонал. – 2004. – № 7. – С. 71.
6. Суйковська С. Живкі А. Значення програми PHARE... // Персонал. – 2004. – № 7. – С. 69.
7. Шаповал М. "Бідність" – проблема планетарного масштабу // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 64. – С. 6.
8. Koszel B., Ibid. – S. 58.
9. Koszel B., Ibid. – S. 47.
10. Spoleczny bilans korzyści i kosztów członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Badania i ekspertyzy. Czerwiec 2002-czerwiec 2003 [w:] Monitor Integracji Europejskiej, Warszawa, 2003, UKIE. – S. 10.
11. Przeciw stereotypom. Rozszerzenie Unii Europejskiej o Polskie. Pełnomocnik Rządu do spraw Negocjacji, Warszawa, 2001, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. – S. 49.

**Бородий Е.В. Опыт Польши для интеграции Украины в Европейский Союз**

Использованы пути Польши к Европейскому Союзу. Раскрыт процесс интеграции основных сфер функционирования государства и гражданского общества Польши накануне ее вступления в ЕС, проблемы, возникшие с возвращением к демократии, реформированием экономики и приведением её отраслей к современным рыночным стандартам. Проанализированы взаимодействие государства, гражданского общества и не государственных организаций Польши с европейскими государствами по вступлению в Союз. Проведено сравнение ситуации в основных сферах Польши с ситуацией в Украине, изложены размышления по использованию Украиной опыта Польши по интегрированию в ЕС. Обосновано, насколько Украина подготовлена к этому процессу. Предложены мероприятия по успешному продвижению Украины к ЕС.

**Ключевые слова:** интеграция, Европейский Союз, опыт Польши, проблемы, перспективы.

**Borodiy O.V. The experience of Poland for integration of Ukraine with the European Union**

The ways of Poland toward the European Union are examined. The process of integration of the main spheres of Polish state and civil society, mainly before Poland's entering the UE, is discovered. The problems which were appeared next to the problem of Poland's returning to the democracy, the process of both reforming of the economy of Poland and approaching its branches towards market standards were analyzed. The relationship of state, non-state organizations and civil society of Poland with European countries after obtaining of the membership status at the EU. The situation at the main vital spheres of Ukraine and Poland was compared, and the main statements concerning the thoughts that only the experience of Poland can be good example for Ukraine's integration with the EU were made. The problem of Ukraine's readiness to be member of the EU was reasonably analyzed. The additional measures for successful approaching of Ukraine towards the EU were proposed.

**Keywords:** Integration, the European Union, the experience of Poland, problems, perspectives.

УДК 388.4:504

Ст. викл. Л.М. Коваль – НЛТУ України, м. Львів

**ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ**

Висвітлено проблеми орієнтованої комунікативної компетенції у студентів немовних ВНЗ. Основними проблемами, на погляд автора, є засвоєння граматики та вивчення фахової термінології. Зазначено, що для ефективного засвоєння матеріалу потрібно використовувати принцип, згідно з яким викладач не повинен перевіряти фахову компетентність студентів, а має формувати і розвивати комунікативну компетенцію. Крім того, як інший метод вирішення цього питання, розглядається метод проблемного навчання, який є дієвим способом раціональної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів та оптимізації проблеми навчання.

**Ключові слова:** комунікативна компетенція, фахова термінологія, метод проблемного навчання, фахова компетентність.

Одним із найважливіших складників системи вищої технічної освіти промислово розвинених країн стала підготовка фахівців технічних та економічних спеціальностей з поглибленим фахово спрямованим вивченням іноземної мови.